

Latvijā pret vēja enerģiju vērstas kampaņas bieži balstās pseidozinātnē

Avoti: LAEA un Norsat

52% iedzīvotāju baidās no trokšņa, 48% - no veselības riskiem: kā dezinformācija ietekmē ne tikai attieksmi pret vēja enerģiju, bet arī elektroenerģijas cenas Latvijā

Latvijā sabiedrības vēl joprojām valda augstas bažas par vēja parkiem, un tās tieši ietekmē ekonomiku. Saskaņā ar *Latvijas atjaunīgās enerģijas alianses (LAEA) un Norstat aptauju,¹ 52% iedzīvotāju visvairāk satrauc troksnis, 48% - iespējamie veselības riski, 42% - ietekme uz dzīvniekiem un 41% - ietekme uz putniem. Tikai 12% norāda, ka vēja parki viņus nesatrauc vispār.

Šīs bailes pašas par sevi nebūtu problēma, ja tās neietekmētu valsts līmenī pieņemtos lēmumus un enerģētikas jomu kopumā. Praksē tās ir viens no iemesliem, kura dēļ vēja enerģijas projekti tiek aizkavēti vai noraidīti, un rezultātā Latvijā vēja enerģija veido tikai ap 3% no kopējā elektroenerģijas apjoma. Salīdzinājumam - Eiropā vēja enerģija jau ir būtiska energosistēmas sastāvdaļa. Tā nodrošina aptuveni 19% no kopējā elektroenerģijas apjoma, bet atsevišķās valstīs, piemēram, Dānijā, pat līdz 50%.²

Tieši šeit parādās saikne ar elektroenerģijas cenām. Ja valstī trūkst vietējās, lētās elektroenerģijas ražošanas jaudu, deficīts tiek segts ar importu vai dārgākiem resursiem. Tas nozīmē lielāku atkarību no ārējiem tirgiem un augstāku cenu svārstību risku – tieši tā notika 2022. gadā Ukrainas kara

¹ Aptauju pēc LAEA pasūtījuma veica Norstat Latvija 2026.g. februārī. Tajā piedalījās 1008 respondenti vecumā no 18 līdz 74 gadiem no visas Latvijas.

² Wind energy in Europe 2025 - statistics and the outlook for 2026-2030, published in february 2026. Produced by windeurope.org

kontekstā. Savukārt valstis, kas attīsta atjaunīgos enerģijas resursus, samazina šo atkarību. Piemēram, Lietuvā vējš jau nodrošina ap 33% elektroenerģijas, un tas palīdz mazināt vajadzību pēc importa un ārējo cenu ietekmi.

Svarīgi arī precizēt: starptautiskie dati tieši neapstiprina vienkāršotu formulu “vairāk vēja - uzreiz būs zemāka cena”. Taču tie skaidri parāda citu sakarību: valstis, kas attīsta vietējo atjaunojamo enerģiju, samazina atkarību no importētajiem fosilajiem resursiem un līdz ar to ir mazāk pakļautas ārējiem cenu šokiem un ģeopolitiskajiem riskiem. Latvijas gadījumā tas nozīmē vienu: jo ilgāk tiek kavēta atjaunīgās enerģijas attīstība, jo ilgāk saglabājas augsta ievainojamība pret ārējiem faktoriem.

Eksperti uzsver, ka daļa sabiedrības bažu nav radusies tikai no personīgās pieredzes vai zināšanu trūkuma dēļ. Starptautiskie pētījumi rāda,³ ka Latvijā pret vēja enerģiju vērstas kampaņas bieži balstās pseidozinātnē, sazvērestības teorijās un emocionālos vēstījumos, kas tiek pastiprināti sociālajos tīklos. “Par vēja turbīnām var dzirdēt daudz mītu, un tie ir saistīti ar dezinformāciju, kuru, kā norādīts NATO ziņojumos, apzināti izplata Kremlis. Šādu naratīvu rezultātā tiek kavēta tādas infrastruktūras izveide, kas citās valstīs palīdz samazināt atkarību no importa un stabilizēt enerģijas cenas,” norāda LAEA valdes priekšsēdētājs Alnis Bāliņš.

No kā tad baidās Latvijas iedzīvotāji? Saskaņā ar aptaujas datiem, iedzīvotāju lielākās bažas par vēja parkiem ir saistītas ar iespējamo troksni (52%) un veselības riskiem, piemēram, infraskaņu (48%). Būtiska daļa respondentu min arī ietekmi uz dzīvniekiem (42%), putniem vai sikspārņiem (41%), kā arī izmaiņas ainavā (35%) un iespējamu īpašuma vērtības samazināšanos (31%). Salīdzinoši retāk tiek minēti infrastruktūras bojājumi (16%) vai citi iemesli (4%), savukārt tikai 12% iedzīvotāju atzīst, ka vēja parki viņus nesatrauc vispār.

Kopumā skeptiski pret vēja parkiem ir noskaņoti 19% Latvijas iedzīvotāju. Tajā pat laikā aptaujas dati liecina, ka sabiedrībā pastāv arī izpratne par atjaunojamo energoresursu nozīmi: gandrīz puse jeb 44% iedzīvotāju piekrīt, ka lielāks AER īpatsvars var veicināt zemākas elektroenerģijas cenas.

Šis uzskats ir biežāk sastopams sieviešu (47%) nekā vīriešu (40%) vidū. Būtiskas atšķirības vecuma grupās netiek novērotas, savukārt reģionāli

³ Hot report disinformation fuels resistance to wind energy in latvia september 2025 this report is a deliverable 3.1 for the eu-funded project with the id 101226242, coordinated by Re:Baltica.

vislielākais atbalsts vērojams Rīgā (49%) un Pierīgā (47%), bet zemāks - Zemgalē (39%) un Latgalē (38%). Vidzemē un Kurzemē atbalstu pauž attiecīgi 45% un 41% aptaujāto.

Tas nozīmē, ka jautājums nav tikai par enerģētikas politiku, bet galvenokārt par informatīvo telpu. Kamēr lēmumus ietekmē nepamatotas bailes un propaganda, tikmēr tiek kavēta vietējās enerģijas ražošana un saglabājas augstāka atkarība no ārējiem faktoriem, kas tieši ietekmē cenu.

Šodien izvēle ir skaidra: vai nu lēmumi ir jābalsta datos un jāattīsta vietējā enerģija, vai arī jāturpina ticēt mītiem un maksāt par atkarību no ārējiem tirgiem.

****Par asociāciju "Latvijas Atjaunīgās enerģijas alianse"***

Asociācija "Latvijas Atjaunīgās enerģijas alianse" ("Saules enerģija Latvijai") izveidota 2022.gadā ar mērķi sekmēt vienotas atjaunīgās elektroenerģijas nozares stratēģijas un nepārtrauktas energoapgādes ekosistēmas izveidi. Tajā apvienojušies 34 nozares uzņēmumi - saules enerģijas parku attīstītāji un industrijas pārstāvji, kas apņēmušies veicināt sabiedrības izpratni par nozari, aktualizēt un risināt dažādus tās problēmjautājumus un iesaistīties Nacionālā enerģētikas un klimata plāna aktualizēšanā.